

การพัฒนาารูปแบบและองค์ประกอบของความต้องการความสุขของผู้สูงอายุ:
กรณีศึกษา: กลุ่มผู้สูงอายุในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

**Development of a Model and Components of Happiness Needs among
Older Adults: A Case Study in Lat Krabang District Bangkok**

อัศวิน เสนิชัย¹, ณัฐกาญจน์ สุวรรณธารา²

¹หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีโลจิสติกส์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ:

E-mail: atsavin555@hotmail.com

²หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ:

E-mail: nattakarn2010@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อสังเคราะห์ความต้องการความสุขของกลุ่มผู้สูงอายุ เขต
ลาดกระบัง จังหวัดกรุงเทพมหานคร 2. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบองค์ประกอบความต้องการความสุขของกลุ่ม
ผู้สูงอายุ เขตลาดกระบังวิธีดำเนินการวิจัย โดยการนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)
ของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 คน มาสกัดและนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ
กลุ่มผู้สูงอายุ เขตลาดกระบัง กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย 1. กลุ่มผู้สูงอายุที่มีเงินบำนาญ จากการรับราชการ
และ 2. กลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับเงินบำนาญ เนื่องจากไม่ได้รับราชการ จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ใน
การวิจัย เป็นแบบสอบถาม 5 ระดับ (Rating Scales) ทำการสำรวจองค์ประกอบความต้องการความสุข
ของกลุ่มผู้สูงอายุ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามทั้งสิ้น 400 คน ผู้วิจัยได้ดำเนินการ
แจกแบบสอบถามแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยแจกกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุ
การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่และ
ร้อยละ วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) โดยการวิเคราะห์ด้วย
โปรแกรมวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อสำรวจและระบุองค์ประกอบรวมที่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่าง
ตัวแปรสังเกตได้

ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาารูปแบบและองค์ประกอบความต้องการความสุขของกลุ่มผู้สูงอายุ
มีความเหมาะสมและสามารถนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจได้ค่าประมาณการทางสถิติของ Chi-
Square = 4357.453 และ ค่าSignificant = .000 น้อยกว่า .05 สามารถสรุปได้ว่า ตัวแปรปัจจัยต่าง ๆ ทั้ง
15 ตัวแปรนั้นมีความสัมพันธ์กัน โดยสามารถนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจได้และสามารถพัฒนา
รูปแบบและวิเคราะห์องค์ประกอบความต้องการความสุขของกลุ่มผู้สูงอายุเขตลาดกระบัง ได้ 4 องค์ประกอบ
ได้แก่ 1. องค์ประกอบสุขภาพกายและจิต 2. องค์ประกอบการบริหารจัดการการเงิน 3. องค์ประกอบความ

เชื่อและการปฏิบัติทางศาสนา และ 4. องค์ประกอบเครือข่ายทางสังคมและครอบครัว โดยองค์ประกอบทั้ง 4 อธิบายความแปรปรวนของตัวแปรได้ 24.53%, 39.18%, 52.84% และ 65.66% ตามลำดับ

คำหลัก: องค์ประกอบ, ความสุข, ผู้สูงอายุ

Abstract

The objectives of this research are: 1) to synthesize the happiness needs of the older adults in Lat Krabang District Bangkok, and 2) to analyze the components and model of happiness needs for the older adults in Lat Krabang District. The research method involved data collection through in-depth interviews with 6 experts, followed by content analysis. The population for this study consisted of elderly individuals in Lat Krabang District, with the sample group comprising 1) elderly individuals receiving a pension from government service and 2) older adults individuals not receiving a pension due to lack of government service, totaling 400 individuals. The research instrument used was a 5-point Likert scale questionnaire to survey the happiness needs of the older adults. Data were collected by distributing 400 questionnaires. The researcher applied purposive sampling to distribute the questionnaires to the sample group of older adults' individuals. Data analysis was conducted by examining the frequency distribution and percentage of responses. Exploratory Factor Analysis (EFA) was used to analyze the data through statistical analysis software to explore and identify common components that explain the relationship between observed variables.

The findings revealed that the model and components of happiness needs for the older adults were appropriate and could be analyzed through exploratory factor analysis. The statistical estimates showed that Chi-Square = 4357.453, and the significance value was .000, which is less than .05. This suggests that all 15 variables were interrelated and could be analyzed through exploratory factor analysis. The model and components of happiness needs for the older adults in Lat Krabang District were identified as four components: 1) Physical and Mental Health, 2) Financial Management, 3) Religious Beliefs and Practices, and 4) Social Network and Family. These four components explained the variance of the variables by 24.53%, 39.18%, 52.84%, and 65.66%, respectively.

Keywords: Components, Happiness, Older Adults

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กลุ่มผู้สูงอายุหมายถึงบุคคลที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป (หรือในบางประเทศ 65 ปี) ซึ่งมีลักษณะเฉพาะทั้งทางกายภาพและสังคม โดยมักพบการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและการลดลงของความสามารถในการทำงาน รวมถึงความต้องการการดูแลสุขภาพที่เพิ่มขึ้น กลุ่มนี้มีบทบาทสำคัญในการสร้างความมั่นคงในสังคมและครอบครัว แม้จะมีการลดลงของกิจกรรมทางกายภาพ แต่ผู้สูงอายุยังคงมีประสบการณ์ชีวิตที่มีคุณค่าและสามารถให้คำแนะนำแก่คนในครอบครัวและชุมชนได้ (กรมสุขภาพจิต, 2564)

ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์” โดยมีสัดส่วนผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ปัจจัยด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ และสังคมเป็นปัญหาที่สำคัญสำหรับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไทย (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ, 2568) การศึกษาคูณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลและชุมชนต่างๆ พบว่า ปัจจัยทางสังคมสภาพแวดล้อมและสวัสดิการ เช่น การเข้าถึงบริการสุขภาพ ความมั่นคงทางรายได้ และการสนับสนุนจากครอบครัว มีผลต่อมิติคุณภาพชีวิตทั้งด้านร่างกาย จิตใจและการอยู่ร่วมในสังคม (Rukumnuaykit and Knodel, 2015) ผลการศึกษาระดับประเทศยังระบุว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไทยต้องอาศัยการบูรณาการด้านสวัสดิการสังคม เช่น การจัดตั้งศูนย์ดูแล การส่งเสริมการรวมกลุ่มชมรมผู้สูงอายุ และการสร้างเครือข่ายการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับการดูแลในทุกมิติ ทั้งนี้ ยังมีงานวิจัยที่มุ่งศึกษาคุณภาพชีวิตและปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าถึงบริการสุขภาพของผู้สูงอายุไทยในระดับจังหวัด โดยพบว่าการสนับสนุนบริการในชุมชนและครอบครัวมีบทบาทสำคัญต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิต (Sakulsripaisan and Supharatana, 2023)

ในช่วงการระบาดของโควิด 19 ยังพบว่ามาตรการควบคุมการระบาดมีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเชิงกิจกรรมสังคมและการเคลื่อนไหว ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวางแผนเชิงนโยบายเพื่อรองรับสถานการณ์ฉุกเฉินในอนาคต

นอกจากนี้การวิจัยเชิงประชากรยังระบุว่าประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศกำลังพัฒนาที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นมากที่สุดในอาเซียน จึงมีความจำเป็นต้องจัดทำฐานข้อมูลและรูปแบบการประเมินเพื่อเข้าใจคุณภาพชีวิตในระดับประชากรอย่างเป็นระบบ

ความสุขของกลุ่มผู้สูงอายุเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจจากนักวิจัยและผู้เชี่ยวชาญด้านสังคมศาสตร์ เนื่องจากกลุ่มนี้มีลักษณะเฉพาะทางร่างกายและจิตใจที่แตกต่างจากกลุ่มประชากรอื่นๆ ซึ่งการรักษาความสุขของผู้สูงอายุไม่ได้เกี่ยวข้องเพียงแค่สุขภาพกายเท่านั้น แต่ยังรวมถึงปัจจัยทางจิตใจและสังคมที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิต เช่น การได้รับการดูแลที่เหมาะสม ความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวและสังคม และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ (คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2563)

ปัญหาความต้องการความสุขของกลุ่มผู้สูงอายุยังคงเป็นประเด็นที่ท้าทายในหลายประเทศ โดยผู้สูงอายุจำนวนมากต้องเผชิญกับการลดลงของสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ รวมถึงความเหงาและการขาดการสนับสนุนทางสังคม ซึ่งมีผลกระทบต่อความสุขของพวกเขา (Liu et al., 2019). การมีสุขภาพที่เสื่อมลงหรือโรคเรื้อรังยังเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกไม่พึงพอใจในชีวิต (Jang et al., 2020). นอกจากนี้ การขาดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมและความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสุขของกลุ่มผู้สูงอายุ (Chen & Feeley, 2021). การสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชนสามารถช่วยลดปัญหาดังกล่าวและส่งเสริมความสุขในผู้สูงอายุ (Park et al., 2021)

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัยได้ตระหนัก และ มีความสนใจในการพัฒนารูปแบบองค์ประกอบความต้องการความสุขของกลุ่มผู้สูงอายุเพื่อจะได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความความสุขของกลุ่มผู้สูงอายุในแง่มุมที่มีความหลากหลายมากขึ้นและเพื่อช่วยพัฒนาแนวทางการดูแลผู้สูงอายุให้มีความเหมาะสมและมีความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น. ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาเฉพาะ กลุ่มผู้สูงอายุในเขตลาดกระบัง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาองค์ประกอบความต้องการความสุขของกลุ่มผู้สูงอายุของประเทศไทยต่อไปในอนาคต

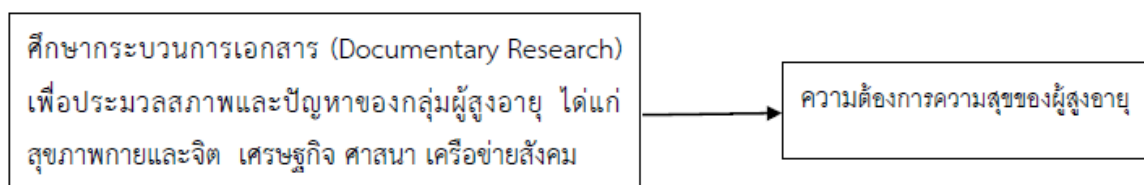
วัตถุประสงค์

1. เพื่อสังเคราะห์ความต้องการความสุขของกลุ่มผู้สูงอายุ เขตลาดกระบัง
2. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบองค์ประกอบความต้องการความสุขของกลุ่มผู้สูงอายุ เขตลาดกระบัง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหรือโปรแกรมการดูแลที่เพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตลาดกระบัง
2. สามารถนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายและบริการสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุในเขตลาดกระบัง เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการและยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในพื้นที่นั้น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิด

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเนื้อหาเกี่ยวกับรูปแบบองค์ประกอบความต้องการความสุขของกลุ่มผู้สูงอายุ โดยใช้การศึกษาโดยกระบวนการเอกสาร (Documentary Research) เพื่อประมวลสภาพและปัญหาของกลุ่มผู้สูงอายุ ตลอดจนการสืบค้นข้อมูลสารสนเทศผ่านเว็บไซต์ของสถาบันและโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับกลุ่มผู้สูงอายุโดยประกอบด้วย กลุ่มผู้สูงอายุทั้ง 2 กลุ่ม ได้แก่ 1. กลุ่มผู้สูงอายุที่มีเงินบำนาญ จากการรับราชการ และ 2. กลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับเงินบำนาญ เนื่องจากไม่ได้รับราชการ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุที่ได้จำแนกเป็น 2 กลุ่ม รวมกัน ได้แก่ 1. กลุ่มผู้สูงอายุที่มีเงินบำนาญ จากการรับราชการ และ 2. กลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับเงินบำนาญ เนื่องจากไม่ได้รับราชการ โดยกำหนดให้มีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด จำนวน 6 ท่าน แบ่งเป็น 1. กลุ่มผู้สูงอายุที่มีเงินบำนาญจากการรับราชการ จำนวน 3 ท่าน 2. กลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับเงินบำนาญ เนื่องจากไม่ได้รับราชการ จำนวน 3 ท่าน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุทั้ง 2 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มผู้สูงอายุที่มีเงินบำนาญ จากการรับราชการ และ 2. กลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับเงินบำนาญ เนื่องจากไม่ได้รับราชการ เนื่องจากมีจำนวนไม่แน่นอน ผู้วิจัยเลยเลือกใช้วิธีการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธี W.G. Cochran โดยกำหนดค่าระดับความเชื่อมั่น 95% และระดับค่าความคลาดเคลื่อน 5% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 384 คน เพื่อสะดวกในการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งหมด 400 ตัวอย่าง ซึ่งถือได้ว่าผ่านเกณฑ์ตามเงื่อนไขกำหนด คือไม่น้อยกว่า 384 คน โดยได้มาจากการ เลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) คือ จะเลือกเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุเท่านั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1.1 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) กับผู้เชี่ยวชาญจำนวนทั้งสิ้น 6 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกคือ กลุ่มผู้สูงอายุที่ได้จำแนกเป็น 2 กลุ่ม รวมกัน ได้แก่ 1. กลุ่มผู้สูงอายุที่มีเงินบำนาญ จากการรับราชการ และ 2. กลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับเงินบำนาญ เนื่องจากไม่ได้รับราชการ โดยกำหนดให้มีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด จำนวน 6 ท่าน แบ่งเป็น 1. กลุ่มผู้สูงอายุที่มีเงินบำนาญจากการรับราชการ จำนวน 3 ท่าน 2. กลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับเงินบำนาญ เนื่องจากไม่ได้รับราชการ จำนวน 3 ท่าน

1.2 แบบสอบถาม 5 ระดับ (Rating scales) ได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และทำการหาค่าความตรง (Validity) กับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 6 ท่าน ได้ค่า Content Validity Index (CVI.) เท่ากับ 1 โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 6 ท่าน มีเกณฑ์ในการคัดเลือกโดยต้องเป็นกลุ่มผู้สูงอายุตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด และทำการหาค่าความเที่ยง (Reliability) มีค่ามากกว่า 0.75 โดยผ่านเกณฑ์ตามที่ผู้วิจัยกำหนด สังเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นความต้องการความสุขของกลุ่มผู้สูงอายุแล้วมาสร้างเป็นแบบสอบถาม

2. ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามแนวทางที่กำหนดไว้ ซึ่งได้แก่ แบบสอบถามความต้องการความสุขของกลุ่มผู้สูงอายุที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มผู้สูงอายุในเขตลาดกระบัง โดยแจกกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุทั้ง 2 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มผู้สูงอายุที่มีเงินบำนาญ จากการรับราชการ และ 2. กลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับเงินบำนาญ เนื่องจากไม่ได้รับราชการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ทำการตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาทั้งหมด คัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ทั้งฉบับมาลงรหัสใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป
2. วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่และร้อยละ
3. วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA.) โดยการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อสำรวจและระบุองค์ประกอบรวมที่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้พร้อมกับระบุความต้องการความสุขในแต่ละองค์ประกอบ และได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มผู้สูงอายุในเขตลาดกระบัง

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมาย จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ทำการกำหนดความต้องการความสุขของกลุ่มผู้สูงอายุที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- A1 หมายถึง มีความสามารถการรักษาสุขภาพกาย
- A2 หมายถึง มีความสามารถในการเข้าถึงการดูแลสุขภาพ
- A3 หมายถึง มีความพึงพอใจในสุขภาพร่างกายของตนเอง
- A4 หมายถึง มีความสามารถในการป้องกันโรคและการดูแลตนเองในระยะยาว
- A5 หมายถึง การมีสุขภาพจิตที่ดี
- A6 หมายถึง มีความมั่นคงทางรายได้

- A7 หมายถึง มีความสามารถในการวางแผนทางการเงิน
- A8 หมายถึง มีการเข้าถึงบริการทางการเงิน
- A9 หมายถึง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนา
- A10 หมายถึง ความเชื่อมั่นในศาสนาและการปฏิบัติตามคำสอน
- A11 หมายถึง ความรู้สึกถึงความเชื่อมโยงกับสิ่งที่ยิ่งใหญ่กว่า
- A12 หมายถึง การมีความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว
- A13 หมายถึง การมีเพื่อนและการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน
- A14 หมายถึง การได้รับการสนับสนุนทางอารมณ์และสังคมจากครอบครัวและเพื่อน
- A15 หมายถึง การมีบทบาทและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมครอบครัวหรือชุมชน

ผลการวิจัย

1. ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ความต้องการความสุขของกลุ่มผู้สูงอายุตามความต้องการของผู้เชี่ยวชาญโดยทำการสัมภาษณ์แบบปลายเปิดแบบเชิงลึก (In depth Interview) จำนวนทั้งสิ้น 6 ท่าน ได้ผลการสังเคราะห์ความต้องการความสุขของกลุ่มผู้สูงอายุโดยพิจารณาจากผลรวมที่มีค่ามากที่สุดนำมาเป็นความต้องการความสุขของกลุ่มผู้สูงอายุ ดังนี้

ตาราง 1 ผลการสังเคราะห์ความต้องการความสุขของกลุ่มผู้สูงอายุจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 6 ท่าน

องค์ประกอบ	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]	[6]	รวม
A1	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
A2	✓		✓	✓	✓	✓	5
A3		✓	✓		✓	✓	4
A4		✓		✓		✓	3
A5	✓		✓		✓		3
A6	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
A7		✓	✓	✓	✓	✓	5
A8		✓	✓	✓	✓	✓	5
A9	✓	✓	✓	✓		✓	5
A10	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
A11	✓		✓	✓	✓		4
A12	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
A13			✓	✓	✓		3
A14	✓	✓	✓	✓	✓		5
A15		✓	✓	✓			3

หมายเหตุ: สัญลักษณ์หมายเลขในวงเล็บ [ ] คือผู้เชี่ยวชาญ

จากตาราง 1 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นเห็นความต้องการความสุขจากกลุ่มผู้สูงอายุ เขตลาดกระบัง จากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In depth Interview) ทั้ง 6 ท่าน โดยความต้องการความสุขจากกลุ่มผู้สูงอายุ ที่มีความถี่สูงสุดได้แก่ A1 คือ มีมีความสามารถรักษาสุขภาพกาย, A6 คือ มีความมั่นคงทางรายได้, A10 คือความเชื่อมั่นในศาสนาและการปฏิบัติตามคำสอน และ A12 คือการมีความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว โดยมีค่าความถี่สูงสุดเท่ากับ 6

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	110	27.50
หญิง	290	72.50
อายุ		
60 - 65	340	85.0
65 ปีขึ้นไป	60	15.0
ภูมิภาค		
เหนือ	35	8.75
ตะวันออกเฉียงเหนือ	98	24.50
กลาง	152	38.0
ตะวันตก	30	7.5
ใต้	85	21.25
อาชีพ		
กลุ่มผู้สูงอายุที่มีเงินบำนาญ จากการรับราชการ	155	38.75
กลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับเงินบำนาญ เนื่องจากไม่ได้รับราชการ	245	61.25
รวม	400	100.00

จากตาราง 2 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิเคราะห์ พบว่า ส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 290 คน คิดเป็นร้อยละ 72.50 อายุ 60-65ปี จำนวน 340 คน คิดเป็นร้อยละ 85.0 ผู้ตอบแบบสอบถามมาจากภาคกลาง จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 38 และผู้ตอบแบบสอบถามเป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับเงินบำนาญ เนื่องจากไม่ได้รับราชการ จำนวน 245 คน คิดเป็นร้อยละ 61.25

2. นำความต้องการความสุขของกลุ่มผู้สูงอายุ เขตลาดกระบัง นำมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ EFA ได้ผลตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ตาราง 3 ค่า Bartlett's Test of Sphericity ความต้องการความสุขของกลุ่มผู้สูงอายุในเขตลาดกระบัง

KMO and Bartlett's Test of Sphericity	
Approx. Chi-Square	4357.453
Df.	190
Sig.	.000
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.	0.702

จากตาราง 3 แสดงถึง ค่า Kaiser-Meyer-Olkin = 0.702 ซึ่งมากกว่า 0.50 สามารถสรุปได้ว่า ข้อมูลความต้องการความสุขของกลุ่มผู้สูงอายุในเขตลาดกระบัง มีความเหมาะสมและสามารถนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจได้ค่าประมาณการทางสถิติของ Chi-Square = 4357.453 และ ค่า Significant = .000 น้อยกว่า .05 สามารถสรุปได้ว่า ตัวแปรปัจจัยต่าง ๆ ทั้ง 15 ตัวแปรนั้นมีความสัมพันธ์กัน โดยสามารถนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจได้

ตาราง 4 ค่า Total Variance Explained ของตัวแปรความต้องการความสุขของกลุ่มผู้สูงอายุในเขตลาดกระบัง

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared			Rotation Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	9.802	49.008	49.008	9.802	49.008	49.008	5.368	24.532	24.532
2	2.587	12.934	61.943	2.587	12.934	61.943	3.372	14.651	39.183
3	1.378	6.888	68.831	1.378	6.888	68.831	3.370	13.662	52.845
4	1.193	5.964	74.794	1.193	5.964	74.794	2.848	12.820	65.665
5	0.882	4.408	79.202						

จากตาราง 4 พบว่า ค่า Initial Eigenvalues เป็นค่าที่ได้จากการวิเคราะห์เบื้องต้นโดยไม่ทำการหมุนแกนปัจจัย (unrotated) ซึ่งจะใช้ในการคัดเลือกว่าควรเลือกเก็บองค์ประกอบไหนบ้างโดยพิจารณาจากค่า Eigenvalue ที่สูงกว่า 1 (ตามหลักการ Kaiser Criterion) ซึ่งจาก ในตารางนี้ จะเห็นว่ องค์ประกอบที่ 1 มีค่า 9.802 ซึ่งมีการอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรทั้งหมด 49.008% (คำนวณจาก

การหารค่า Eigenvalue ขององค์ประกอบที่ 1 กับค่ารวมทั้งหมด) องค์ประกอบที่ 2 มีค่า Eigenvalue เป็น 2.587 และอธิบายความแปรปรวน 12.934% องค์ประกอบที่ 3 มีค่า 1.378 อธิบายความแปรปรวน 6.888% องค์ประกอบที่ 4 มีค่า 1.193 อธิบายความแปรปรวน 5.964%

ค่า Extraction Sums of Squared Loadings เป็นการสกัดค่าขององค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ สูงสุดกับข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ ซึ่งจะช่วยลดจำนวนตัวแปรที่ซ้ำซ้อนและทำให้การวิเคราะห์เข้าใจได้ ง่ายขึ้น ค่าร้อยละที่แสดงอยู่ในส่วนนี้มีการสะสม (Cumulative %) เพื่อแสดงถึงความสำคัญของแต่ละ องค์ประกอบในเชิงสถิติ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 สามารถอธิบายได้ 49.008% ของความแปรปรวนทั้งหมด องค์ประกอบที่ 2 สามารถอธิบายได้เพิ่มขึ้นเป็น 61.943% องค์ประกอบที่ 3 อธิบายความแปรปรวนเพิ่ม เป็น 68.831% และ องค์ประกอบที่ 4 อธิบายความแปรปรวนได้ถึง 74.794% และการหมุนแกนปัจจัย (Rotation) ทำเพื่อเพิ่มความหมายของแต่ละองค์ประกอบ โดยเฉพาะในกรณีที่มีปัจจัยซ้อนกันหรือทับ ซ้อนกันมากเกินไป การหมุนจะช่วยให้แต่ละองค์ประกอบมีความชัดเจนมากขึ้นในการอธิบายตัวแปรต่างๆ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 หลังหมุนแกนมีการอธิบายความแปรปรวน 24.532% องค์ประกอบที่ 2 อธิบาย 14.651% องค์ประกอบที่ 3 อธิบาย 13.662% และองค์ประกอบที่ 4 อธิบาย 12.820% ตามลำดับ

สรุปได้ว่า ความต้องการความสุขของกลุ่มผู้สูงอายุในเขตลาดกระบังมีองค์ประกอบเท่ากับ 4 องค์ประกอบ โดยมีค่าเปอร์เซ็นต์ผลรวมสะสมของความแปรปรวน เท่ากับ 65.66 %

ตาราง 5 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบภายหลังหมุนแกนวิธี Varimax

ความต้องการความสุขของ กลุ่มผู้สูงอายุ	องค์ประกอบ			
	1	2	3	4
องค์ประกอบที่ 1				
A1	0.882			
A2	0.879			
A4	0.871			
A3	0.865			
A5	0.855			
องค์ประกอบที่ 2				
A6		0.806		
A7		0.794		
A8		0.790		
องค์ประกอบที่ 3				
A10			0.763	

A11	0.752
A9	0.745
องค์ประกอบที่ 4	
A12	0.701
A14	0.692
A13	0.688
A15	0.650

จากตาราง 5 เมื่อได้ทำการ Rotation Component Matrix แสดงค่า Factor loading ค่า น้ำหนัก เป็นค่าที่บ่งบอกถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรและองค์ประกอบที่ได้จากการหมุนแกน Varimax ค่าของ Factor Loading จะอยู่ในช่วง -1 ถึง 1 ซึ่งค่าที่สูงกว่า 0.4 หรือ 0.5 มักจะถือว่าเป็นการสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งจากที่สกัดออกมาได้ 4 องค์ประกอบ สามารถอธิบายได้ดังนี้ ข้อ A1, A2, A4, A3, A5 มี Factor Loadings ที่สูงใน องค์ประกอบที่ 1 ซึ่งมีค่า Factor Loadings อยู่ระหว่าง 0.855 ถึง 0.882 แสดงว่า องค์ประกอบที่ 1 หรือ องค์ประกอบสุขภาพกายและจิต เป็นองค์ประกอบที่สามารถอธิบายตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพกายและจิต เช่น การรักษาสุขภาพ, การเข้าถึงบริการสุขภาพ, การป้องกันโรค และสุขภาพจิตได้ดีที่สุด ข้อ A6, A7, A8 มี Factor Loadings สูงใน องค์ประกอบที่ 2 ซึ่งมีค่า Factor Loadings อยู่ระหว่าง 0.790 ถึง 0.806 แสดงว่า องค์ประกอบที่ 2 หรือ องค์ประกอบการบริหารจัดการการเงิน เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางรายได้, การวางแผนการเงิน, และการเข้าถึงบริการทางการเงิน ข้อ A10, A11, A9 มี Factor Loadings สูงใน องค์ประกอบที่ 3 ซึ่งมีค่า Factor Loadings อยู่ระหว่าง 0.745 ถึง 0.763 แสดงว่า องค์ประกอบที่ 3 หรือ องค์ประกอบความเชื่อและการปฏิบัติทางศาสนา เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนา, ความเชื่อมั่นในศาสนา, และการปฏิบัติตามหลักคำสอนทางศาสนา และ ข้อ A12, A14, A13, A15 มี Factor Loadings สูงใน องค์ประกอบที่ 4 ซึ่งมีค่า Factor Loadings อยู่ระหว่าง 0.650 ถึง 0.701 แสดงว่า องค์ประกอบที่ 4 หรือ องค์ประกอบเครือข่ายทางสังคมและครอบครัว เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ในครอบครัว, การมีเพื่อน, การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวและเพื่อน และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัวหรือชุมชน

สรุปได้ว่า องค์ประกอบทั้ง 4 อธิบายความแปรปรวนของตัวแปรได้ 24.53%, 39.18%, 52.84% และ 65.66% ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

จากการสังเคราะห์รูปแบบองค์ประกอบความต้องการความสุขของกลุ่มผู้สูงอายุในเขตลาดกระบัง ที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ ประกอบด้วยรูปแบบองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. องค์ประกอบสุขภาพกายและจิต 2. องค์ประกอบการบริหารจัดการการเงิน 3. องค์ประกอบความเชื่อและการปฏิบัติทางศาสนา และ 4. องค์ประกอบเครือข่ายทางสังคมและครอบครัว

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสังเคราะห์รูปแบบองค์ประกอบความต้องการความสุขของกลุ่มผู้สูงอายุในเขตลาดกระบัง ที่ได้จากการวิเคราะห์ประกอบด้วยรูปแบบองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. องค์ประกอบสุขภาพกายและจิต 2. องค์ประกอบการบริหารจัดการการเงิน 3. องค์ประกอบความเชื่อและการปฏิบัติทางศาสนา และ 4. องค์ประกอบเครือข่ายทางสังคมและครอบครัวสามารถอภิปรายผลการวิจัยในแต่ละองค์ประกอบได้ดังต่อไปนี้

องค์ประกอบที่ 1 องค์ประกอบสุขภาพกายและจิต คือ ควรมีความสามารถในการดูแลสุขภาพตนเอง เช่น การออกกำลังกาย การทานอาหารที่มีประโยชน์ การพักผ่อนเพียงพอ และการปฏิบัติตามคำแนะนำทางการแพทย์ มีความสามารถในการเข้าถึงบริการสุขภาพที่มีคุณภาพ เช่น การตรวจสุขภาพประจำปี การเข้ารับการรักษาหรือการเยี่ยมเยียนจากแพทย์/พยาบาล มีความรู้สึกพึงพอใจหรือความรู้สึกดีเกี่ยวกับสภาพร่างกายของตนเอง เช่น ความสามารถในการเดินหรือทำกิจกรรมประจำวัน มีการเข้าร่วมโปรแกรมป้องกันโรค เช่น การฉีดวัคซีน การตรวจคัดกรองโรคหรือการรับคำแนะนำเกี่ยวกับการป้องกันโรคที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ และการมีสุขภาพจิตที่ดี เช่น ความสามารถในการจัดการกับความเครียด ความวิตกกังวลหรือภาวะซึมเศร้า และการรักษาสมดุลระหว่างการใช้ชีวิตและการดูแลตัวเองทางจิตใจซึ่งตรงกับงานวิจัยของ (Sakulsripaisan, T., & Supharatana, S. 2023) ที่ผู้สูงอายุที่มีความสามารถในการเข้าถึงบริการทางสุขภาพได้จะส่งผลให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพชีวิตที่ดีขึ้นส่งผลต่อความยืนยาวของชีวิตของผู้สูงอายุได้อีกด้วย

องค์ประกอบที่ 2 องค์ประกอบการบริหารจัดการการเงิน คือ การมีความสามารถในการมีรายได้ที่เพียงพอสำหรับการดำรงชีวิต เช่น รายได้จากการทำงาน รายได้จากบำนาญ หรือการมีแหล่งรายได้อื่น ๆ ที่มั่นคงในช่วงวัยสูงอายุ การมีการวางแผนทางการเงินที่ดี เช่น การออมเงินหรือการลงทุนเพื่อรองรับความต้องการในอนาคต รวมถึงการบริหารจัดการค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันอย่างมีประสิทธิภาพ และการมีความสามารถในการเข้าถึงบริการทางการเงินที่เหมาะสม เช่น การเข้าถึงสินเชื่อที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำ การใช้บริการธนาคาร หรือการเข้าร่วมโครงการสวัสดิการสังคมที่สนับสนุนผู้สูงอายุ

องค์ประกอบที่ 3 องค์ประกอบความเชื่อและการปฏิบัติทางศาสนา คือ การมีความสามารถในการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา เช่น การทำบุญ การฟังเทศน์ การไปวัด หรือการปฏิบัติธรรม ซึ่งช่วยเสริมสร้างความสงบสุขทางใจและจิตวิญญาณ การมีความรู้สึกมั่นคงและพึงพอใจในศาสนาที่ตนเองเชื่อถือ

การปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนที่ช่วยให้เกิดความสงบและความสุขในชีวิต และการมีความรู้สึกถึงการเชื่อมโยงกับจักรวาลหรือพลังงานที่ยิ่งใหญ่กว่า เช่น ความเชื่อในพรหมลิขิต การทำความดีเพื่อความสุขในชีวิตหลังความตาย หรือความรู้สึกว่าไม่โดดเดี่ยวในชีวิตสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Park, M., Lee, Y., & Lee, S. 2021) ที่ว่าความสุข ความสงบ จะส่งผลต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดี

องค์ประกอบที่ 4 องค์ประกอบเครือข่ายทางสังคมและครอบครัว คือ การมีความสามารถในการมีความสัมพันธ์ที่อบอุ่นและเต็มไปด้วยความรักในครอบครัว เช่น ความสัมพันธ์กับลูกหลาน หรือคู่สมรส ซึ่งช่วยเสริมสร้างความรู้สึกเป็นที่รักและการดูแลเอาใจใส่ การมีความสามารถในการมีเพื่อนและร่วมกิจกรรมสังคม เช่น การพบปะกับเพื่อน ๆ การทำกิจกรรมที่สนุกสนานหรือเป็นประโยชน์ร่วมกัน ช่วยให้ผู้สูงอายุไม่รู้สึกโดดเดี่ยวสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Chen, S. H., & Feeley, T. H. 2021) การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวหรือเพื่อนในยามที่มีปัญหาหรือความทุกข์ทางอารมณ์ เช่น การให้คำปรึกษา การให้กำลังใจ หรือการช่วยเหลือทางร่างกาย และการมีส่วนร่วมในการดูแลสมาชิกในครอบครัว เช่น การเลี้ยงหลาน การช่วยดูแลผู้ป่วย หรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ช่วยให้ผู้สูงอายุรู้สึกมีคุณค่าและเป็นส่วนสำคัญของสังคมโดยทั้ง 4 องค์ประกอบสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Gray, Kramanon, & Sangkla, 2022) ซึ่งได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ความสุขของผู้สูงอายุและพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของผู้สูงอายุทั้งในสังคมไทยและสังคมตะวันตก และสรุปปัจจัยสำคัญที่เหมือนกัน ได้แก่ สุขภาพ, เศรษฐกิจ, ศาสนา/จิตวิญญาณ และเครือข่ายทางสังคม/ครอบครัว รวม 4 ปัจจัย โดยเน้นว่าผู้สูงอายุไทย “ครอบครัว” มีความสำคัญมากกว่า “เพื่อน” ซึ่งต่างจากบริบทตะวันตกที่เพื่อนมีบทบาทมากกว่าในบางมิติของความสุขด้วย นอกจากนี้ งานวิจัยยังพบความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมด้วย กล่าวคือผู้สูงอายุไทยให้ความสำคัญต่อ ครอบครัว มากกว่าเพื่อน ในขณะที่ผู้สูงอายุในสังคมตะวันตกให้ความสำคัญกับเพื่อนมากกว่าในแง่เครือข่ายสังคมบางมิติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้

1. ควรส่งเสริมความสัมพันธ์ภายในครอบครัวเป็นอันดับแรก
2. ควรมีการส่งเสริมการร่วมขนบธรรมเนียมประเพณีทางศาสนา
3. ควรมีการวางแผนการบริหารจัดการการใช้เงินในอนาคต
4. ควรมุ่งเน้นการเสริมสร้างสุขภาพอนามัยของร่างกาย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาครั้งนี้เป็นเพียงแค่การสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างในเขตลาดกระบังควรมีการเก็บข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างที่กว้างขึ้น เช่น การเก็บข้อมูลในระดับจังหวัด หรือ ระดับประเทศ

2. ควรมีการใช้สถิติขั้นสูงการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเพื่อดูความสอดคล้องขององค์ประกอบอีกครั้ง

3. ควรมีการวิเคราะห์ความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลองค์ประกอบ ระหว่างกลุ่มของกลุ่มผู้สูงอายุที่มีเงินบำนาญจากการรับราชการและกลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับเงินบำนาญ เนื่องจากไม่ได้รับราชการ

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2564). *กลุ่มผู้สูงอายุ: ความหมายและความสำคัญ*. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.
- คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2563). *ความสุขของผู้สูงอายุ: ปัจจัยที่มีผลต่อความสุข*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2568). *การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ [ชุดข้อมูล]*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- Chen, S. H., & Feeley, T. H. (2021). The influence of social relationships on the well-being of older adults: A longitudinal study. *Aging & Mental Health*, 25(3), 472-479.
- Gray, R., Kramanon, R., & Sangkla, J. (2022). *Happiness diversity among older in different cultures: Factors influencing happiness of older adults in Thai and Western contexts*. Institute for Population and Social Research, Mahidol University.
- Jang, S. N., Park, J. H., & Cho, S. H. (2020). The association between chronic disease and mental health in elderly people: A longitudinal study. *Journal of Gerontology: Psychological Sciences*, 75(6), 1211-1217.
- Liu, Z., Sun, Z., & Li, J. (2019). Loneliness and health among older adults: A review of recent studies. *Journal of Aging & Social Policy*, 31(2), 193-209.
- Park, M., Lee, Y., & Lee, S. (2021). The role of community support in improving the quality of life of elderly individuals. *Journal of Community Psychology*, 49(4), 1114-1123.
- Rukumnuaykit, P., & Knodel, J. (2015). *Factors influencing the quality of life (QoL) among Thai older people in a rural area of Thailand*. Quality of Life Research.
- Sakulsripaisan, T., & Supharatana, S. (2023). Assessment of and factors influencing quality of life among elderly Thai: Individual, family, and community determinants. *The Southeast Asian Journal of Tropical Medicine and Public Health*, (Suppl 2), 1 10.